

1. Referentie

Referentie	Meeus, W., Iedema, J., Maassen, G. & Engels, R. (2002). Separatie-individuele in de adolescentie. Over het samenspel van relaties met ouders en leeftijdgenoten, identiteit en psychologisch welbevinden. <i>Nederlands tijdschrift voor de psychologie</i> , 57, (3), 67-81.
Taal	Nederlands
ISSN	0028-2235
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

De belangrijkste doelstelling van deze studie was het toetsen van de door de onderzoekers geformuleerde alternatieve interpretatie van de separatie-individuelehypothese. Deze interpretatie gaat er niet van uit dat separatie van de ouders een voorwaarde is voor individuele, maar dat separatie en individuele twee parallelle ontwikkelingsprocessen zijn in de adolescentie. De interpretatie werd op twee manieren onderzocht, ten eerste door te kijken naar beschrijvende leeftijdsverschillen in ouderlijke steun en de ontwikkeling van relationele en maatschappelijke identiteit, en ten tweede door na te gaan hoe de verbanden tussen ouderlijke steun en relationele en maatschappelijke identiteit aan de ene kant en psychologisch welbevinden aan de andere kant met leeftijd variëren. Daarnaast werd nagegaan in welke mate steun door ouders en leeftijdgenoten direct gerelateerd zijn aan de ontwikkeling van relationele en maatschappelijke identiteit.

Data van een representatieve Nederlandse steekproef van 2816 adolescenten tussen de leeftijd van 12 en 24 jaar werden gebruikt.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezondheid, welzijn
Trefwoord(en)	Adolescentie, commitment, exploratie, identiteitsontwikkeling, maatschappelijke identiteit, ouderlijke steun, psychologisch welbevinden, relationele identiteit, separatie-individuelehypothese, steun van leeftijdgenoten

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	W. Meeus, J. Iedema, G. Maassen & R. Engels Capaciteitsgroep Kinder- en Jeugdstudies Faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Utrecht Postbus 80.140 3508 TC Utrecht Nederland Tel: +3130/ 253 20 12 Fax: +3130/ 253 91 41 pedsecr@fss.uu.nl http://www.uu.nl/uupublish/onderwijs/opleidingen/pedagogiek/15701main.html

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	De centrale vraag in dit artikel betreft de separatie-individuelehypothese, en dan met name de variant die veronderstelt dat losmaking van de ouders en identiteitsformatie twee parallelle ontwikkelingsprocessen in de adolescentie vormen. Dit gebeurt op twee manieren:
-----------------	--

	Beschrijvende gegevens over toe- of afname van ouderlijke steun met leeftijd en de ontwikkeling van relationele en maatschappelijke identiteit. Verband tussen ouderlijke steun en relationele en maatschappelijke identiteit, en psychologisch welbevinden. Daarnaast wordt het verband tussen steun door leeftijdgenoten en relationele en maatschappelijke identiteit onderzocht.
Hypothesen	Wat betreft de ouderlijke steun op het gebied van relaties en ouderlijke steun ten aanzien van school en werk verwacht men een separatie-effect, met leeftijd neemt de omvang ervan af Voor relationele en maatschappelijke identiteit verwacht men een individuatie-effect: relationele en maatschappelijke identiteit worden sterker met leeftijd, dit geldt zowel voor commitment als voor exploratie. Als adolescenten ouder worden, worden relationele en maatschappelijke commitments sterker en gaan ze er ook meer over nadenken. Men verwacht dat commitment verband zal houden met psychologisch welbevinden. Steun door leeftijdgenoten is een betere voorspeller van relationele en maatschappelijke identiteit dan ouderlijke steun.

6. Methode

Onderzoeks-methode	De respondenten werden thuis geïnterviewd. Er werd hen ook gevraagd een uitvoerige vragenlijst in te vullen in de aanwezigheid van de interviewer. Zij ontvingen tevens een andere vragenlijst om zelfstandig in te vullen en terug te sturen naar het onderzoeksbureau.
Onderzochte groep	Er waren 2816 respondenten. De steekproef bevatte 4 leeftijdsgroepen: vroeg-adolescenten (12-14 j., $n = 523$), midden-adolescenten (15-17, $n = 749$), laat-adolescenten (18-20, $n = 658$) en post-adolescenten (21-24, $n = 886$). Aan het onderzoek namen 1304 mannen en 1512 vrouwen deel. Ongeveer 80% van de adolescenten woonde bij hun ouders en 20% woonde zelfstandig. Het opleidingsniveau van 18% van de respondenten was laag (lbo/vbo), van 43% modaal (mavo/mbo), en van 39% hoog (havo/vwo, hbo en universiteit). Circa 46% van hen was gelovig en 54% niet.
Bereik	Nationaal (Nederland)

7. Resultaten

Leeftijdsverschillen	Vastgesteld werd dat de ouderlijke steun neemt af met leeftijd (separatie-effect) en de steun van leeftijdgenoten toeneemt met leeftijd. Relationele identiteit-commitment, relationele identiteitexploratie, maatschappelijke identiteit-commitment en maatschappelijke identiteitexploratie nemen toe met leeftijd (individuele-effect), maar psychologisch welbevinden neemt af met leeftijd Voor relationele identiteit-commitment werd een lineaire toename met leeftijd gevonden
Psychologisch welbevinden	Het psychologisch welbevinden neemt enigszins af in de loop van de adolescentie. Als adolescenten ouder worden neemt de moeilijkheidsgraad van het leven blijkbaar iets toe.
Separatie-individuelehypothese	De associatie tussen ouderlijke steun en psychologisch welbevinden neemt af in de loop van de adolescentie. De associatie tussen identiteit en psychologisch welbevinden neemt toe in de loop van de adolescentie. Steun door leeftijdgenoten voorspelt relationele en maatschappelijke identiteit, ouderlijke steun voorspelt maatschappelijke identiteit (dit had men niet verwacht bij de hypothesen).

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

In dit onderzoek wordt de separatie-individuelehypothese geïnterpreteerd als zijnde twee parallelle ontwikkelingsprocessen in de adolescentie, namelijk separatie en individuatie. Deze interpretatie werd op twee

manieren onderzocht: enerzijds door te kijken naar beschrijvende leeftijdsverschillen in ouderlijke steun en ontwikkeling van relationele en maatschappelijke identiteit, en anderzijds door na te gaan hoe de verbanden tussen ouderlijke steun en identiteit-c aan de ene kant en psychologisch welbevinden aan de andere kant met leeftijd variëren. In beide gevallen ondersteunen de resultaten de separatie-individuatiehypothese en convergeren de beschrijvende data en de resultaten van de structurele vergelijkingsmodellen. Ouderlijke steun neemt af met leeftijd, en ook de invloed van ouderlijke steun op welbevinden neemt met leeftijd af. Naarmate adolescenten ouder worden, ervaren ze dus minder ouderlijke steun, en neemt ook de betekenis ervan voor hun psychologisch welbevinden af. Bij de ontwikkeling van identiteit zien we het omgekeerde patroon: naarmate adolescenten ouder worden, ontwikkelt hun relationele en maatschappelijke identiteit zich, en wordt het ontwikkelingsniveau ook van meer betekenis voor hun welbevinden.

Deze resultaten betekenen ook dat het relatieve belang van ouderlijke steun en identiteit in het voorspellen van psychologisch welbevinden in de loop van de adolescentie verandert. In de vroege adolescentie voorspelt ouderlijke steun psychologisch welbevinden beter dan identiteit. De steun die adolescenten van hun ouders krijgen ten aanzien van relaties en school/werk neemt in de loop van de adolescentie af en wordt ook minder van belang voor hun welbevinden. Naarmate de identiteit meer ontwikkeld is, hebben adolescenten duidelijker omschreven keuzen ten aanzien van hun leven gemaakt, weten ze beter wie ze zijn en hoe ze hun toekomst vorm willen geven. Het feit dat vanaf de midden-adolescentie identiteit sterk ontwikkelt en het ontwikkelingsniveau ervan meer bepalend is voor psychologisch welbevinden, kan dus worden gezien als een dubbele demonstratie van individuatie. De gegevens ten aanzien van ouderlijke steun wijzen zo op een separatie-effect en die over identiteit op een individuatie-effect. In die zin werd een bevestiging gevonden voor het tegelijkertijd in de adolescentie optreden van separatie en individuatie.

Identiteit ontwikkelt progressief met leeftijd, commitments worden met het ouder worden sterker en ook het niveau van exploratie neemt toe. Daarnaast wordt de sterkte van commitments met het ouder worden van meer belang voor psychologisch welbevinden. In de vroege adolescentie is het niveau van commitment nog niet bepalend voor psychologisch welbevinden, maar in de late wel. Het welbevinden van adolescenten hangt, zoals voorspeld, samen met commitment en niet met exploratie. Commitment verwijst naar de structuur en de sterkte van identiteit, terwijl exploratie het proces betreft waarop identiteit wordt gevormd.

De resultaten over het verband tussen steun door leeftijdgenoten en ouders zijn in overeenstemming met de hypothesen. Steun door leeftijdgenoten is gerelateerd aan zowel relationele identiteit-c als maatschappelijke identiteit-c, en ouderlijke steun alleen aan maatschappelijke identiteit-c. Adolescenten die veel steun van hun leeftijdgenoten ontvangen hebben sterkere relationele en maatschappelijke commitments, en adolescenten die veel steun van hun ouders ontvangen hebben sterkere maatschappelijke commitments. Deze resultaten zijn wat betreft maatschappelijke identiteit niet in overeenstemming met onze verwachtingen.

Suggesties voor verdere onderzoeken:

Wat betreft het verband tussen ouder-adolescentrelaties en identiteit zou toekomstig onderzoek volgens de onderzoekers dus gebiedsspecifieke identiteitsmetingen moeten gebruiken.

Ouder-adolescentrelaties: omdat instrumenten ter meting van een dergelijk concept zeldzaam zijn, ligt hier een opgave voor toekomstig onderzoek.

Bij het interpreteren van de resultaten is het van belang ons te realiseren dat we alleen gebruik hebben gemaakt van zelfrapportage van de adolescenten, zoals waargenomen door de adolescent, visie van de adolescent. Dit vraagt om een replicatie van deze studie met meerdere informanten, waarin naast adolescenten hun ouders en vrienden worden ondervraagd.